

# ગુજરાત રાજ્ય હજ સમિતિ

## હજયાત્રા તાલીમ કાર્યક્રમના મુખ્ય મુદ્દાઓ

- હજયાત્રા દરમ્યાન હંમેશા ધીરજ રાખવી.
- દરેક અરકાન જાતે અથવા આલીમ પાસે જાણી લેવા અને અન્ય હજયાત્રીઓની નકલ ન કરવી.
- લિફ્ટ, વેસ્ટર્ન ટોઇલેટ અને એસ્કેલેટરનો ઉપયોગ કરતા શીખવું.
- ઈમેઇલ આઇડી (Email ID): દરેક હાજીએ પોતાનું પર્સનલ ઈમેઇલ આઇડી ફરજિયાત અગાઉથી બનાવી તેના ઈ-મેલ આઇ.ડી. અને પાસવર્ડ યાદ રાખવા જે ભવિષ્યની ડિજિટલ પ્રક્રિયાઓમાં કામ લાગશે.
- Sim કાર્ડ બદલવા માટેની પીન સાથે રાખવી અને તેની જાણકારી જરૂરી છે. ચાર્જર લગાવવા માટેની પીન ઇન્ટરનેશનલ થ્રી પીન પ્લગ (કારણ કે સાઉદીમાં આપણે જે ચાર્જર વાપરીએ છે, તે પ્લગ ત્યાંના બોર્ડમાં લાગતા નથી.)
- ચાલુ વર્ષે હજયાત્રીઓના વીઝા આવી ગયેલ છે. જે માટે વેબસાઇટ <https://visa.mofa.gov.sa/Home/Index> પર અથવા હજ સુવિધા એપમાં જઈ વીઝામાં તમારો પાસપોર્ટ નંબર, નામ, જેન્ડર (મેલ-ફિમેલ) અને ફોટાની અવશ્ય ચકાસણી કરવી. તથા વિઝાનો ફોટો પાડીને મોબાઇલમાં સાચવી લેવો.
- હજયાત્રાના સમગ્ર સમયગાળા દરમ્યાન ૫૦/૧૦૦/૨૦૦ રિયાલ દરેક હાજી પોતાની પાસે રાખે.
- હજયાત્રીના કવર પૈકી કોઈ એક વ્યક્તિ ભારતીય સિમકાર્ડ પર ઇન્ટરનેશનલ રોમિંગ પ્લાન કરાવે જેથી સંપર્ક કરવામાં સરળતા રહેશે.
- હજયાત્રા સરળ બને તે માટે રોજિંદું ૫ થી ૧૦ કિ.મી. ચાલવાની પ્રેક્ટિસ કરવી. (રોજના ૧ કિ.મી.થી શરૂ કરીને.)
- હજયાત્રીઓએ સમયપત્રક બનાવીને ઈબાદત કરવી તથા પોતાની તંદુરસ્તીનું ધ્યાન રાખવું.

## પ્રકરણ ૧: પ્રસ્થાન અને મુસાફરી

### ૧. હજ હાઉસ ખાતે:-

- હજ હાઉસ ખાતેથી મેળવવાના આવશ્યક દસ્તાવેજોની સૂચિ: વિઝા, ઓળખ પત્ર (I Card), સ્માર્ટ વોચ, ઈ-બ્રેસલેટ અને સ્ટીલ બ્રેસલેટ (જો આપેલ હોય), બોર્ડિંગ પાસ (બંને), હજ ગાઈડ (જો આપેલ હોય તો). હજ સમિતિ તરફથી સુધારા-વધારા થયાનુસાર ફેરફારને આધિન.
- મોબાઇલમાં 'Haj Suvidha App' ઇન્સ્ટોલ કરો અને તેના ફીચર્સ વિશે જાણકારી મેળવો.
- ડિજિટલ નુસુક (Nusuk) કાર્ડ મેળવવા માટે તમારા પાસપોર્ટ અને વિઝા નંબર સાથે 'Nusuk App' માં રજીસ્ટ્રેશન કરો.

### ૨. એરપોર્ટ સામાન (Luggage) સંગ્રહ:

- દરેક હાજી ઈઠ: ૨ ચેક-ઇન બેગ (દરેક ૨૦ કિલો Size: Not above (75 + 55 + 28) (Length + Breadth + Height) 158 cm maximum total dimensions) અને ૧ હેન્ડ બેગ (૭ કિલો- Size: 55cm X 40cm X 23cm). (કુલ-૪૭ કિ.ગ્રા.)

- આપેલ વજન મર્યાદાથી વધુ સામાન બિલકુલ લઈ જવો નહીં.
- મોટા બેગ પર તમારું નામ, મોબાઈલ નંબર અને હજ કવર નંબર અથવા ગુપત્તું કોઈ ઓળખકાર્ડ સ્પષ્ટપણે લગાવેલું હોવું જોઈએ, જેથી જો બેગ ક્યાંય ખોવાઈ જાય તો સરળતાથી ઓળખી શકાય અને તમને પરત મળવામાં સરળતા રહે.
- વ્હીલચેર અને બેટરી: જો કોઈ હાજી બેટરીવાળી વ્હીલચેર લાવવા માંગતા હોય, તો ફ્લાઇટના નિયમ મુજબ બેટરીની ક્ષમતા (Watt-hour) મર્યાદિત હોવી જોઈએ. (સામાન્ય રીતે 300Wh સુધીની છૂટ હોય છે, પરંતુ એરલાઇન સાથે અગાઉથી પૃચ્છા કરવી જરૂરી છે) તેમજ તેની બેટરી નીકાળી હેન્ડ બેગમાં રાખવી.
- હેન્ડ બેગમાં પ્રતિબંધિત વસ્તુઓ: મોઇશ્વરાઇઝર લોશન, ક્રીમ, ૧૦૦ મિલીથી વધુ પ્રવાહી, છરી, સોય-દોરો, ફોલ્ડિંગ છત્રી, કાતર, રેઝર, બ્લેડ, ફ્લેશલાઇટ/ટોચ, દોરડું, માસ્કિંગ ટેપ, મસાલા, માચીસ, લાઇટર, નેઇલ કટર, ટેલ્કમ પાવડર, લીલા મરચા અથવા તેનું પેસ્ટ, લગેજ ચેન, સુડી, સેફ્ટી પીન, ટાંકણી, વજન કાંટો, ધાતુની કોઈ પણ વસ્તુ.
- મુખ્ય લગેજ બેગ (Main Bag) માં પ્રતિબંધિત વસ્તુઓ: પાવર બેંક (જે હેન્ડ બેગમાં જ રાખવી), કોઈપણ પ્રકારની બેટરી, સ્ટવ, માચીસ, લાઇટર, રસોઈ માટેનું બળતણ/તેલ, કેરોસીન, તેલી ખોરાક, મધ, સૂકું કોપરું, તમાકુ, સ્લીપીંગ બેગ, વ્યાપારી જથ્થામાં માલસામાન. બાલદી (Bucket), ચંબુ, ડ્રમ, કાર્ટન, સંદુક (ધાતુની પેટી), બોરી કે થેલાની પરવાનગી નથી.
- કિંગડમ ઓફ સાઉદી અરેબિયા ખાતે પ્રતિબંધિત વસ્તુઓ: ખશ-ખશ, સિન્થેટિક કપોર, સિસ્ટોન, ખમ્મેરા, ગુટખા, ખૈની, ગુલ, પેપરમિન્ટ, વીયગ્રા ટેબ્લેટ્સ અથવા માદક પદાર્થો કોઈ પણ સ્વરૂપમાં લાવવાની મનાઈ છે.
- કિંમતી દાગીના અને નાણાં મોટી બેગમાં મૂકશો નહીં. (હેન્ડ બેગમાં કે જુદી જુદી જગ્યાએ મુકવા.)
- એરલાઇન્સ દ્વારા સ્માર્ટ ટ્રોલી બેગમાં સામાન લઈ જવાની પરવાનગી નથી.
- સામાન/બેગને દોરીઓથી (રસ્સીથી) બાંધવો નહીં.
- ચેક ઈન કાઉન્ટર પરથી એરલાઇન્સ દ્વારા આપવામાં આવતી સામાનની ટેગ (Luggage Tag) લેવાનું ભૂલશો નહીં.
- હજયાત્રાના સમયગાળા (૩૫-૪૫ દિવસ) ની દવાઓ યોગ્ય પ્રિસ્ક્રિપ્શન સાથે રાખવી. વધારે માત્રામાં દવાઓ સાથે રાખવી નહીં. જુદા-જુદા બેગમાં રાખવી.
- વ્હીલચેરને હાજીના હજ કવરની વિગતો સાથે વ્યવસ્થિત રીતે પેક/રેપ કરવી જોઈએ.
- હેલ્થ બુકલેટ અને પ્રિસ્ક્રિપ્શન વગેરે હાથવગા રાખવા (હેન્ડબેગમાં રાખવી) જે જેઠાહ એરપોર્ટ પર સાઉદી ઓથોરિટી દ્વારા માંગણી કરી શકાય છે.
- હજયાત્રા દરમિયાન દરેક મુવમેન્ટ પર સામાનની (બેગસ)ની ગણતરી કરવી હિતાવહ છે.
- વિદેશી ચલણ (૩૦૦૦ યુ.એસ.ડી./પ્રતિ વ્યક્તિ કે પ્રવર્તમાન નિયમોનુસારની મર્યાદામાં) સુધીની મર્યાદામાં વિદેશી નાણા/ચલણ રાખી શકે છે.
- કોઈની પાસેથી ભેટ/સોગાદ સ્વીકાર કરશો નહીં કે સાથે લેશો નહીં. ભલે તે તમારા ખાસ પરિચિત હોય.
- હજયાત્રીના ડિપાર્ચર વખતે એરપોર્ટ ખાતે ઓછામાં ઓછા વ્યક્તિઓ એરપોર્ટ ખાતે આવે તેનું ધ્યાન રાખવું.

- ફલાઇટના નિર્ધારિત સમયના ૬ કલાક પહેલાં ચેક-ઇન કાઉન્ટર પર રિપોર્ટિંગ કરવું ફરજિયાત છે. મક્કા જતા હાજીએ એહરામ પહેરીને તૈયાર રહેવું.

### ૩. ઇમિગ્રેશન કાઉન્ટર:

- તમારા મુસાફરીના દસ્તાવેજો (વિઝા, બોર્ડિંગ પાસ) પાસપોર્ટની સાથે રાખો અને જ્યારે અધિકૃત અધિકારી માંગે ત્યારે રજૂ કરવા.
- ઇમિગ્રેશન કાઉન્ટર છોડતા પહેલા પાસપોર્ટની અંદર ઇમિગ્રેશન સ્ટેમ્પ (સિક્કો) વાગ્યો છે તેની ખાતરી કરી લો.

### ૪. સુરક્ષા તપાસ (Security Screening):

- તમારા મોબાઇલ, ઘડિયાળ, ચલણી સિક્કા, કડું, પાવર બેંક અને અન્ય વસ્તુઓને તમારી હેન્ડ બેગમાં મૂકી એક્સ-રે સ્કેનિંગ માટે ટ્રેમાં મૂકો.
- મેટલ ડિટેક્ટરમાંથી પસાર થતી વખતે બોર્ડિંગ પાસ અને પાસપોર્ટ હાથમાં રાખો.
- સ્કીનિંગ માટે એહરામ બેલ્ટ ઉતારતા પહેલા તેના પર તમારો કવર નંબર અવશ્ય લખો.
- સુરક્ષા તપાસ પછી તમે મુકેલી તમારી તમામ વસ્તુઓ (બેલ્ટ, હેન્ડ બેગ, રોકડ વગેરે) પરત લેવાનું યાદ રાખો.

### ૫. વેઇટિંગ અને ડિપાર્ચર હોલ:

- ફલાઇટ સ્કીન પર તમારા ગેટ નંબર અને બોર્ડિંગ સમયની તપાસ કરો.
- જો નમાઝનો સમય હોય તો વુઝૂ કરી પ્રાર્થના ખંડમાં નમાઝ અદા કરો.
- ગેટ ફેરફાર અથવા બોર્ડિંગ માટેની જાહેરાતો ધ્યાનથી સાંભળો.
- એરલાઇન્સ દ્વારા નાસ્તો પૂરો પાડવામાં આવશે.

### ૬. ફલાઇટમાં બોર્ડિંગ:

- બોર્ડિંગના સમયે એરલાઇન્સના સ્ટાફને બતાવવા માટે બોર્ડિંગ પાસ તૈયાર રાખો.
- લાઇનમાં (Queue) ઉભા રહો. વૃદ્ધ યાત્રાળુઓને પ્રાથમિકતા આપો.
- પ્લેનમાં પ્રવેશ્યા પછી, સામાન ઉપરના ખાનામાં મૂકો અને સીટ બેલ્ટ બાંધો.
- એરલાઇન્સ દ્વારા ફાળવેલ સીટ ઉપર બેસવું.
- જ્યારે 'મીકાત' (Meekat) આવે તે પહેલાં જાહેરાત કરવામાં આવશે જેથી નિયત કરવાનું ભુલાય નહિ તેનું ધ્યાન રાખવું.
- પ્લેનમાં શૌચાલય નાનું હોવાથી શક્ય હોય તો તેનો ઉપયોગ ટાળવો.
- જરૂરત વગર પ્લેનમાં ફરવું નહીં કે ધૂમ્રપાન કરવું નહીં.

## પ્રકરણ ૨: સાઉદી અરેબિયામાં આગમન

### ૧. આગમન (જેદાહ):

- સત્તાવાળાઓ દ્વારા ઇમિગ્રેશન કરવામાં આવશે અને હેલ્થ બુકલેટ તપાસવામાં આવશે.
- સામાનની ચિંતા કરશો નહીં, તે સીધો તમારી હોટેલ પર પહોંચાડવામાં આવશે.
- એરપોર્ટ પરથી કોઈ સિમ કાર્ડ લેશો નહીં. ઉમરાહ કરતાં પૂર્વે શક્ય હોય તો બિલ્ડિંગ પર પહોંચીને જ મક્કાના સ્થાનિક બજારમાંથી સિમ કાર્ડ ખરીદી લેવું.

- બસમાં સવાર થાઓ અને મોબાઇલિમના પ્રતિનિધિ જ્યારે માંગે ત્યારે પાસપોર્ટ સોંપવો.
- આપને ફાળવેલ હોટેલના રૂમમાં પહોંચી જરૂરીયાત અનુસાર આરામ કરવો અને પછી ઉમરાહ અદા કરવા જવું.
- મક્કા બિલ્ડિંગ પર પહોંચતાની સાથે જ (કે એક-બે દિવસમાં જ) **નુસુક કાર્ડ** આપવામાં આવશે. આ કાર્ડની રિબનને વ્યવસ્થિત રીતે ફોલ્ડ કરીને ગળામાં પહેરી રાખવું ફરજિયાત છે.
- મક્કામાં પ્રત્યેક યાત્રાળુને ૪ ચોરસ મીટર જગ્યા મળવાપાત્ર છે, જ્યારે મદીનામાં જગ્યાની ફાળવણી સાઉદી સત્તાવાળાઓ દ્વારા નક્કી કરાયેલ યુનિટના કેપેસિટી લાયસન્સ (તશનીફ/તસરીહ) પર આધારિત હોય છે. તસરીહની ક્ષમતા અનુસાર એક રૂમમાં ૧૦ બેડ સુધી હોઈ શકે છે.
- પુરુષ અને સ્ત્રીઓને અલાયદા રૂમમાં રાખવામાં આવશે.
- તમારી બિલ્ડિંગના SHH ની વિગતો અચૂક મેળવી લેવી.
- તમારા બિલ્ડિંગનો ફોટો લો અને તેનું મેપ લોકેશન સેવ કરી ભારતમાં તમારા પરિવાર સાથે શેર કરો.
- આ વર્ષે સાઉદી અરેબિયા દ્વારા હરમૈન શરિકેન ખાતે મોબાઈલથી ફોટા/સેલફી લેવાની તેમજ કબૂતરોને ચણ આપવાની સખત મનાઈ કરેલ છે, તથા દંડની જોગવાઈ પણ કરવામાં આવેલ છે.
- જુમ્માની નમાઝ માટે સવારે ૮-૯ કલાક સુધીમાં પહોંચી જવું ત્યારબાદ બીડ વધી જાય છે.

#### ઉમરાહ માટેના સુચનો:

- શક્ય હોય તો આઠ-દસના ગ્રુપમાં ઉમરાહ કરવા નીકળવું.
  - તમારી હોટેલના નજીકના બસ સ્ટેન્ડનો નંબર નોંધી લો જે હરમ આવવા જવા માટે ઉપયોગી થશે.
  - હરમમાં જ્યારે તમે પહોંચો ત્યારે તમારે તમારા રુટ પર આવતા વુઝુખાના નંબર અથવા રેસ્ટોરંટનું નામ અથવા સીડી અથવા ટોઇલેટ નંબર વિગેરે માંથી કોઈપણ નીશાની યાદ રાખો જેથી જ્યારે તમે છૂટા પડી જાઓ ત્યારે નક્કી કરેલ સ્થળે ભેગા થઈ શકાય.
  - હરમશરફમાં Not Cold (સાદું પાણી) પીવું હિતાવહ છે.
  - શક્ય હોય ત્યાં સુધી હરમ શરીફમાં જરૂરી દવા, ચશ્મા, મોબાઈલ અને નાની પાણીની બોટલ(200ml) અને સ્લીપર સમાય એટલી નાની એવી ભેગમાં લઈ જવું. કેમ કે સીકયુરીટી તરફથી મોટી સામાનની ભેગ અંદર લઈ જવાની મનાઈ કરવામાં આવે છે.
  - દરેક હાજીએ પોતાનું આઈ-કાર્ડ, નુસુક કાર્ડ અને સ્માર્ટ વોચ હંમેશા સાથે રાખવા.
  - ઉમરાહ શરૂ કરતાં પૂર્વે મતાફની કોઈ પણ એક નિશાની ધ્યાનમાં રાખવી.
- ઉમરાહ માં ચાર કામ ધ્યાને રાખવા જરૂરી છે:
- બે ફર્ઝ: (૧) મિકાતથી પહેલાં ઉમરહની નિવ્યત કરવી. (૨) ખાન-એ-કાબાનો તવાફ કરવો. (હજરે અસવદથી શરૂ કરી ખાન-એ-કાબાના સાત ચક્કરો પુરા કરવા.)

- બે વાજબ: (૧) સફા - મરવાની સઈ કરવી. (સફા પહાડથી મરવા પહાડ સુધી એક ચક્કર ગણવું એ રીતે સાતમો ચક્કર મરવા પહાડ પર પુરો થાય.) (૨) હલક કરવું.
- ૨. મક્કામાં રહેઠાણ દરમિયાન ઉમરાહ પછીના સુચનો (હજ પૂર્વેનો સમયગાળો):
- નુસુક કાર્ડ હંમેશા પહેરેલું રાખો કેમ કે તેના વગર તમારી હજયાત્રા નહિં થઈ શકે. વધૂમાં તેનો ફોટો પાડી લો, જેથી કાર્ડ ખોવાઈ જવાના કિસ્સામાં તે કામ લાગે.
- રૂમની અંદર ઈલેક્ટ્રીક સગડી, કુકર અને ઈન્કશનનો ઉપયોગ કરવાની મનાઈ છે.
- ઝિયારત (જેમ કે તાઈફ વગેરે) માટે મક્કાની શહેરની હદની બહાર મોઅલ્લિમની પરવાનગી વગર મુસાફરી કરશો નહીં.
- જો તમને કોઈ પણ પ્રકારની મદદની જરૂર હોય, તો નજીકની હજ મિશન ઓફિસનો સંપર્ક કરો અથવા સંબંધિત SHI ને જાણ કરો અથવા સાઉદી હેલ્પલાઇન નંબર 1966 પર કોલ કરો.
- બ્રાન્ય ઓફિસ એ તમારા અને હજ કમીટીના સંચાલનનું સૌથી અગત્યનું માધ્યમ છે, જેમાં હજ કમીટીનું દવાખાનું પણ હશે જેમાં તમને ઈન્ડિયન ડોક્ટરો મારફત મફત સારવાર મળશે, તમારો સમાન ખોવાઈ જાય પૈસા ખોવાઈ જાય અથવા ચોરી થાય ત્યારે SHI (સ્ટેટ હજ ઇન્સ્પેક્ટર) ની મદદથી અહીં ફરિયાદ કરી શકો છો.
- હજ ના ૨ કે ૩ દિવસ પૂર્વે અને હજ પશ્ચાત ૧ કે ૨ દિવસ સુધી અર્થાત ૧૦ થી ૧૨ દિવસ સુધી ફિ બસ સેવા બંધ રહે છે.
- હજના ૧ કે ૨ દિવસ પહેલા અદાહી કૂપન (Adahi Coupon), ટેન્ટ એકોમોડેશન કાર્ડ અને મેટ્રો ટિકિટ (લાગુ પડતા હજયાત્રીકોને) આપવામાં આવશે.
- સસ્તી અદાહી ઓફર કરતા છેતરપિંડી કરનારા એજન્ટો કે વિકેતાઓથી સાવધ રહો અને માત્ર અધિકારીત(ઓફિશિયલ) ચેનલ મારફત જ કુરબાની કરાવવી.
- વ્હીલચેરની સુવિધા: જે હજયાત્રીઓને વ્હીલચેરની જરૂર હોય તેમણે SHI (Saudi Haj Interior) નો સંપર્ક કરી બ્રાંચ ઓફિસમાંથી અંદાજે 150 રિયાલ ડિપોઝિટ જમા કરાવી વહેલી તકે મેળવી લેવી. જો વ્હીલચેરમાં કોઈ તકલીફ થાય તો તેનું રીપેરીંગ પણ અહિયાં ફ્રીમાં કરી આપવામાં આવશે, જેમાં SHI (સ્ટેટ હજ ઇન્સ્પેક્ટર) ની મદદ લઈ શકાશે.
- હરમમાં પડેલી બિનવારસી-લાવારીશ વસ્તુ કોઈપણ સંજોગોમાં હાજીઓએ ઉપાડવાની નથી કેમ કે સાઉદી ઓથોરીટી દ્વારા તેને ચોરી સમજવામાં આવે છે.
- હરમના સિક્યુરીટી સ્ટાફ (પોલીસ) સાથે કોઈપણ જાતની વાદ-વિવાદ/રક્ષક કરવી નહી અને તેમની સુચનઓનું પાલન કરવું.
- જો શક્ય હોય તો, હજના ૫ દિવસ પહેલા મીના કેમ્પની મુલાકાત લો, તેનું લોકેશન મોબાઈલમાં સેવ કરી લો.

### પ્રકરણ ૩. હજના ૫ દિવસ દરમિયાન

#### દિવસ - ૧: મિના પ્રસ્થાન (૮મી ઝિલ્હજ)

- પ્રવાસ: ૭મીની રાત્રે અથવા ૮મીની સવારે મોઅલ્લિમની બસ દ્વારા તમારી બિલ્ડીંગથી મિના જવાનું રહેશે.

- મીના ટેન્ટનું લોકેશન મોબાઇલમાં સેવ કરી રાખવું. મોઅલ્લીમ (મક્તબ) નંબર ખાસ યાદ રાખો જમરાતથી રમી કર્યા પછી મીના ટેન્ટમાં પરત આવવામાં ઉપયોગી રહેશે.
- સામાનની મર્યાદા: મિના જતી વખતે દરેક હજયાત્રી દીઠ અલગ અલગ બેગ લેવી જેમાં અત્યંત જરૂરી સામાન જ સાથે રાખવો:
  - ૫ દિવસની જરૂરી દવાઓ.
  - એહરામની ૧ વધારાની જોડી અને વધારાના સ્લીપર.
  - પાણીની બોટલ અને પાવર બેંક.
  - જરૂરિયાત અનુસારનો સુકો નાસ્તો.
  - ગરમીથી બચવા સ્વાદરહિત (અનફ્લેવર્ડ) ઓ.આર.એસ. પાઉડર.
- દસ્તાવેજો: નુસુક કાર્ડ, મોઅલ્લીમ કાર્ડ/બેલ્ટ, મેટ્રો ટિકિટ, સ્માર્ટ વોચ અને અદાહી (કુરબાની) કુપન હંમેશા સાથે રાખવા.
- સાવચેતી: મિનામાં જરૂર વગર ટેન્ટની બહાર નીકળવું નહીં. ભીડ હોવાના કારણે બપોરે મસ્જિદ-એ-ખેફ જવાને બદલે પોતાની નમાઝ ટેન્ટમાં જ અદા કરવી. ખાવા-પીવામાં કાળજી રાખવી. હજજના પાંચ દિવસ દરમિયાન જમાડવાની જવાબદારી મોઅલ્લીમની હોય છે.
- કોઈપણ કટોકટી કે તબીબી સહાય માટે તાત્કાલિક તમારી બ્રાન્ચ ઓફિસ અથવા SHI અથવા મોઅલ્લીમના પ્રતિનિધિનો સંપર્ક કરવો. ભીડમાં હંમેશા પ્રવાહની દિશામાં ચાલવું, વિરુદ્ધ દિશામાં જવાનો પ્રયત્ન કરવો નહીં.
- વોશરૂમની સુવિધા (Mina): મીના-અરફત-મુઝદલિફમાં વોશરૂમમાં ખૂબ ભીડ રહેતી હોય છે. તેથી નમાઝના સમયના ૧ કલાક પહેલા ફેશ થઈ જવું, તેમજ પેડેસ્ટ્રીન રોડ (પગપાળા માર્ગ) પર આવેલ ટોયલેટનો ઉપયોગ ફાયદાકારક રહેશે.

### દિવસ - ૨: અરફાત અને મુઝદલિફા (૯મી ઝિલ્હજ)

- અરફાત પ્રસ્થાન: ૮મીની રાત્રે અથવા ૯મીની સવારે બસ કે મેટ્રો દ્વારા અરફાત પહોંચાડવામાં આવશે.
- અરફાતમાં રોકાણ: ફાળવેલ ટેન્ટમાં જ રહેવું. ભીડને કારણે મસ્જિદ-એ-નમરા કે જબલે રહેમત પહાડ પર જવાનું ટાળવું.
- નમાઝ: અરફાતના મેદાનમાં ફજર (જો પહોંચી ગયા હોય તો), ઝોહર અને અસરની નમાઝ ટેન્ટમાં અદા કરવી.
- મુઝદલિફા: સૂર્યાસ્ત (ગુરુબ) બાદ મોઅલ્લીમ દ્વારા મુઝદલિફા લઈ જવામાં આવશે. ત્યાં પહોંચ્યા પછી મગરિબ અને ઈશાની નમાઝ સાથે અદા કરવી અને રાત્રિ રોકાણ દરમિયાન કાંકરીઓ એકત્રિત (વીણી લેવી) કરવી. મુઝદલિફામાં ટેન્ટ હોતા નથી માટે વુઝૂ ખાનાની નજીક સુવાની વ્યવસ્થા કરવી.

### દિવસ - ૩: કુરબાની અને એહરામમાંથી નીકળવું (૧૦મી ઝિલ્હજ)

- રમી (કાંકરી મારવી): સૂર્યોદય (સુબહ સાદિક) બાદ ફઝરની નમાઝ અદા કર્યા પછી પોતાના ટેન્ટમાં જવું હિતાવહ છે. ટેન્ટમાં પોતાની સાથેનો સામાન મુકીને મેટ્રોની ટિકીટ હોય તો મેટ્રોમાં અથવા પગપાળા જઈને શૈતાનને કાંકરી મારવી. જો કાંકરી મારવા માટે મોબાઈલ દ્વારા સમય ફાળવેલ હોય તો તે સમયનું ખાસ ધ્યાન રાખવું.
- કુરબાની: કાંકરી માર્યા બાદ અદાહી કુપનનું ઓનલાઈન સ્ટેટસ ચેક કરવું અથવા ખાનગી (પ્રાઈવેટ) કુરબાની કરાયેલ હોય તો તે અંગેની વિગતો મેળવવી. અદાહી/કુરબાની થઈ ગયેથી શક્ય હોય તો તવાફે-ઝિયારત માટે નીકળવું અન્યથા ટેન્ટમાં પરત ફરવું.
- હલક અને એહરામ: કુરબાની પૂર્ણ થયા બાદ જ હલક (મુંડન) કરાવવું. ત્યારબાદ જ એહરામની ૦૭(સાત) પાબંદીઓમાંથી મુક્ત થઈ શકાશે. જ્યારે ૦૮(આઠ)મી પાબંદી તવાફે-ઝિયારત કર્યા બાદ પૂર્ણ થશે.
- તવાફ-એ-ઝિયારત: કુરબાની અને હલક કર્યા બાદ ૧૦મીથી ૧૨મીની અસર સુધીમાં તવાફ-એ-ઝિયારત પૂર્ણ કરી લેવું. તવાફે ઝિયારતમાં ઉતાવળ ન કરવી તેમજ ટેક્સીથી (પેઇડ) સફર ન કરવો. આવા સમયે તકસાધૂ ટેક્સી ડ્રાઈવરો દ્વારા વધુ ચાર્જ વસૂલાયા હોવાનું ધ્યાને આવેલ છે. SHH (સ્ટેટ હજ ઇન્સ્પેક્ટર) નું માર્ગદર્શન મેળવી મદદ લઈ શકાય છે.

વધુમાં કેટલીક વખત કાંકરી માર્યા પછી તવાફ-એ-ઝિયારત જવા માટે સાઉદી સરકાર તરફથી બસની સુવિધા બિન દાઉદ મોલ (Bin Dawood Mall) પાસે ઉપલબ્ધ હોય છે. તેમજ તવાફ-એ-ઝિયારત પૂર્ણ કર્યા પછી મિના પરત જવા માટે કુબરી બસ સ્ટેન્ડ (Qubri Bus Stand) પરથી બસ મળે છે. બસમાં બેસતા પહેલા ડ્રાઈવરને ચોક્કસ પૂછી લેવું કે તે મીનામાં ક્યાં ડ્રોપ કરશે. બની શકે ત્યાં સુધી પગપાળા મુસાફરી કરવી.

- રમી કર્યા બાદ હજયાત્રી મીનાથી મોટી બેગ લઈને તવાફે-ઝિયારત કરવા આવે છે, ત્યારે ભીડ વધારે હોવાને કારણે સિક્યોરીટી તરફથી સામાન બહાર છોડવા જણાવવામાં આવે છે, અને જો સામાન બહાર છોડવાનો થાય તો સામાનમાંથી રિયાલ, મોબાઈલ જેવી કીમતી વસ્તુઓ કાઢી લેવી. શક્ય હોય તો આવા સંજોગોમાં હરમ શરીફની બહાર જ નમાઝ અદા કરી લેવી હિતાવહ છે.

#### દિવસ - ૪: મિના રોકાણ (૧૧મી ઝિલ્હજ)

- ૧૧મી ઝિલ્હજના દિવસે મિનામાં રોકાણ કરવું અને ઝવાલ બાદના સમયે ત્રણેય શૈતાનોને કાંકરી મારવી. જો કોઈ હજયાત્રીનું તવાફે-ઝિયારત બાકી હોય તો કરી લેવું.

#### દિવસ - ૫: વાપસી (૧૨મી ઝિલ્હજ)

- ૧૨મી ઝિલ્હજના દિવસે ઝવાલ પછી ત્રણેય શૈતાનોને કાંકરી મારવી.
- જો કોઈ હજયાત્રીનું તવાફે-ઝિયારત બાકી હોય તો કરી લેવું.

#### દિવસ - ૬: (૧૩ મી ઝિલ્હજ)

- છજા દિવસે જો કોઈ હજયાત્રી કાંકરી મારવા ઈચ્છે તો મીના ટેન્ટમાં રોકાણ કરી કાંકરી મારી શકે છે. ત્યારબાદ હોટલ પરત ફરી શકે છે.

### પ્રકરણ:૪: મદીના રવાનગી પૂર્વે હજયાત્રા પછી મક્કામાં રોકાણ.

- હજયાત્રા પછી નમાઝની પાબંદી કરે.
- બની શકે તેટલા તવાફુ કરે. પરંતુ જો સ્ત્રી હજયાત્રી પાકી ની હાલતમાં ન હોય તો કોઈ પણ સંજોગોમાં મક્કાની સરહદ પાર ન કરે. (ઉ.દા. તાઈફુ ન જાય.)
- રોકાણ દરમ્યાન ડના કે મોઅલ્લીમના પ્રતિનિધિ તરફથી મળતી સુચનાઓનું પાલન કરવું અને જો કોઈ મદદની જરૂર પડે ત્યારે તેમનો સંપર્ક કરવો.
- મક્કામાં રોકાણના છેલ્લા દિવસે તવાફુ -વિદા કરવો. જે હજનો છો વાજિબ છે. પરંતુ જો સ્ત્રી હજયાત્રી આ સમયે પાકીની હાલતમાં ન હોય તો તેને તવાફુ વિદા કરવામાંથી મુક્તિ છે.
- મદીના રવાનગીના ઓછામાં ઓછા ૬ દિવસ પૂર્વે રિયાઝુલ જન્નાહમાં ઈબાદત કરવા માટેનો નુસુક એપ્લીકેશનમાં સ્લોટનું બુકિંગ કરાવી લેવું. જરૂરી જણાય તો તે માટે ડના ની મદદ લેવી.
- મદીના રવાનગી માટેની તૈયારી.
- હજ પૂર્વે મીના ટેન્ટ માટે જે રીતે હેન્ડબેગ તૈયાર કરેલ તે મુજબની દસ દિવસની દવાઓ અને ૧ જોડી કપડા સાથેની હેન્ડબેગ મદીના રવાનગી માટે પણ તૈયાર કરી લેવી.
- ડના /મોઅલ્લીમ તરફથી મળેલ સુચનાનુસાર મદીના જવા માટેની બસમાં બેસવું.

### પ્રકરણ: ૫ મદીનામાં રોકાણ

#### રોકાણની વ્યવસ્થા

- મદીનામાં જુદા-જુદા કેપેસીટીવળા રૂમો હોય છે, જે ધ્યાને લઈ તમારા ગ્રુપ બનાવી લેવા જેથી રૂમ મેળવવામાં સરળતા રહે.
- પાક સાફ રહી, નમાઝની પાબંદી કરવી.
- નબી (સ.અ.વ.) ના રોઝા પર સલાતો સલામ પઢવા અદબ સાથે જવું.
- હજયાત્રીએ તેને ફાળવાયેલ સ્લોટ પ્રમાણે રિયાઝુનલ જન્નાહમાં ઈબાદત કરવા જવું. (જેનું બુકિંગ મક્કામાં રોકાણ દરમ્યાન જ કરાવી લેવું.)

### ભારત આગમન ની તૈયારી

- SNA/મોઅલ્લીમ તરફથી મળતી સુચનાનુસાર, અંદાજિત બે દિવસ પૂર્વે લગેજ બેગ (મોટી બેગ) તૈયાર રાખવી. બેગમાં ઝમઝમ મુકવું નહી, નહીંતર ઓથોરિટી દ્વારા બેગ ખૂલી શકે છે.
- બેગનું પેકિંગ વજન કાંટાથી કરવું જેથી બંને બેગ ૨૦-૨૦ કિ.ગ્રા. થી વધારે ન થાય. (કુલ ૪૦ કિ.ગ્રા. ની મર્યાદામાં). હેન્ડબેગ માં ૭ કિ.ગ્રા. થી વધુ વજન ન રાખવું.
- હજયાત્રીદીઠ ૫-(પાંચ) લિટર ઝમઝમ ભારતમાં એરપોર્ટ પરથી આપવામાં આવશે.
- વધુમાં હજ કમિટી ઓફ ઈન્ડિયા, મુંબઈ તથા ગુજરાત રાજ્ય હજ સમિતિ તરફથી આપવામાં આવતી સુચનાઓનું પાલન કરવું.

